

GELIJKE BEHANDELING

Preventie & Monitor Discriminatie Fryslân 2007

De afdeling Gelijke Behandeling van Tûmba vormt het provinciale expertisecentrum op het gebied van de bestrijding van discriminatie. Tûmba zet zijn deskundigheid in om individuen en organisaties te ondersteunen bij vragen en voorvallen die met (on)gelijke behandeling te maken hebben. Per situatie wordt, in nauw overleg met de klant, bekeken wat de beste oplossing is en een advies geformuleerd. Omdat preventie belangrijk is, onderhoudt Tûmba goede contacten met samenwerkingspartners. Gezamenlijk wordt het invoeren en toepassen van preventief beleid gestimuleerd.

Deze publicatie geeft een beeld van de kernactiviteiten van Tûmba op het gebied van gelijke behandeling én van de discriminatiecijfers van 2007:

- > Discriminatie Meldpunt (klachtbehandeling)
- > Monitor Discriminatie Fryslân 2007
- > Project Voor Alle Leeftijden (VAL)
- > Beleidsadvisering & Helpdesk
- > Deskundigheidsbevordering (voorlichting en training)

Tûmba is het provinciale centrum voor wereldburgerschap en gelijke behandeling. Uitgangspunt zijn de mensenrechten hier en elders in de wereld. Naast projecten over gelijke behandeling in Fryslân voert Tûmba ook projecten uit gericht op internationale samenwerking, globalisering, economie en duurzame ontwikkeling. Zie voor het complete aanbod www.tumba.nl.

WETGEVING 2

MONITOR 3

VOOR ALLE LEEFTIJDEN 6

BELEIDSADVISING 7

PREVENTIE 8

Op maandag 18 februari ging de buscampagne tegen discriminatie van start...

WETGEVING

'Allen die zich in Nederland bevinden, worden in gelijke gevallen gelijk behandeld. Discriminatie wegens godsdienst, levensovertuiging, politieke gezindheid, ras, geslacht of op welke grond dan ook, is niet toegestaan.'

Artikel 1 Grondwet

Artikel 1 van de Universele Verklaring van de Rechten van de Mens stelt dat alle mensen vrij en gelijk in waardigheid en rechten geboren zijn. Deze verklaring is in verschillende internationale verdragen uitgewerkt in anti-discriminatie wetgeving. In Nederland is artikel 1 van de Grondwet het uitgangspunt voor de bestrijding van ongelijke behandeling.

De anti-discriminatie wetgeving bestaat met name uit:

- > Internationaal Verdrag Uitbanning Rassendiscriminatie (IVUR)
- > Internationaal Verdrag inzake Burgerrechten en Politieke Rechten, artikel 26 en 27 (IVBPR)
- > Europees Verdrag tot bescherming van de Rechten van de Mens en fundamentele vrijheden, artikel 14 (EVRM)
- > Wetboek van Strafrecht, de artikelen 90quater, 137c t/m g, 429quater en 266
- > Algemene Wet Gelijke Behandeling
- > Wet Gelijke Behandeling op grond van leeftijd bij arbeid
- > Wet gelijke behandeling op grond van handicap of chronische ziekte
- > Wet gelijke behandeling mannen en vrouwen
- > Wet onderscheid Bepaalde of onbepaalde tijd
- > Wet onderscheid arbeidsduur

Discriminatie Meldpunt

Discriminatie is ongelijke behandeling op een manier die niet te rechtvaardigen is. De wet spreekt van het maken van onderscheid waardoor de gelijkheid van de rechten van de mens wordt tenietgedaan of aangetast. Discriminatie kan zich voordoen bij sollicitatieprocedures,

woningtoewijzing, op het werk, op school, in winkels, cafés en discotheken. Ook kan discriminatie voortkomen uit beleidsregels van overheden, instellingen en bedrijven. Soms wordt openlijk gediscrimineerd, bijvoorbeeld door dreigementen, pesterijen, brieven, sms-berichten of e-mails, maar vaker is het verborgen en subtiel.

Mensen die slachtoffer of getuige zijn van discriminatie kunnen hiervan melding doen. De melder geeft aan of het incident alleen geregistreerd moet worden of dat men ook interventie wenst (klachtbehandeling). Hoor en wederhoor is hierbij uitgangspunt. Alle stappen worden uitdrukkelijk besproken met de melder.

MONITOR DISCRIMINATIE

Fryslân 2007

De monitor betreft de meldingen die bij het Discriminatie Meldpunt Tûmba zijn binnengekomen. Om een compleet beeld te geven zouden ook de registraties van de politie en het Openbaar Ministerie opgenomen moeten worden, maar dat is om verschillende redenen (nog) niet mogelijk.

Aantal registraties	2005	2006	2007
Discriminatiemeldingen	110	103	122
Leeftijdsdiscriminatie ¹			24
Totaal aantal registraties	110	103	146

Deze aantallen zijn niet direct indicatief voor de daadwerkelijke omvang van discriminatie in Fryslân.

Eenzijds betreffen niet alle geregistreerde meldingen inderdaad discriminatie in de zin van de wet; anderzijds melden niet alle mensen dat zij gediscrimineerd zijn. Uit onderzoeken is gebleken dat iedere melding staat voor vier tot twintig daadwerkelijke incidenten (Monitor Rassendiscriminatie 2005, LBR, e.a.). Een toename of afname in het aantal meldingen kan daarom niet enkel gerelateerd worden aan het reële aantal incidenten. Meldingsbereidheid en naamsbekendheid van Tûmba spelen hierbij een grote rol. Ook doorverwijzingen van de politie en het project *Voor Alle Leeftijden* zijn van invloed op het aantal cijfers.

Gronden

Overeenkomstig de wetgeving onderscheidt Tûmba bij de registratie van meldingen verschillende discriminatiegronden. Meldingen met andere achtergronden worden onder de noemer *Overig* geregistreerd. Ongelijke behandeling op grond van uiterlijk, inkomen of sociale omstandigheden valt onder deze categorie.

De buskaartjes van een man en een vrouw van allochtone afkomst zijn verkeerd gestempeld. Wanneer de vrouw dit uitlegt aan de buschauffeur begint hij te schelden en dreigt hij met de politie. Ze kopen een nieuw kaartje. De chauffeur zegt tegen de wachtende passagiers dat ze via de achterdeur naar binnen kunnen gaan, omdat zij zo slim zijn om wel een kaartje te kopen. Zij melden dit voorval bij Tûmba. Er wordt een brief verstuurd naar het vervoersbedrijf. Er volgt een intern onderzoek en het vervoersbedrijf biedt haar excuses aan.

Naast het doorgeven van de discriminatiecijfers aan landelijke en Europese onderzoekers, wordt de Friese monitor besproken met beleidsmakers en ketenpartners. Ook wordt op basis van de signalen een keuze gemaakt voor vervolgprojecten om gelijke behandeling te stimuleren.

¹ Door Tûmba gesignaleerd via project VAL.

2 De registraties onder de grond Antisemitisme betreffen vooral extreem-rechtse bekladdingen.

3 De meldingen op grond van Herkomst en huidskleur omvatten 40% van het totaal aantal meldingen.

die zich in
nd bevinden,
n gelijke
ijk behan-
minatie

Discriminatiegrond	2005	2006	2007
Antisemitisme ²	5	5	7
Arbeidsduur	0	0	0
Burgerlijke staat	5	5	0
Geslacht	8	2	6
Godsdienst	3	1	5
Handicap of ziekte	5	6	7
Herkomst, kleur ³	51	48	49
Leeftijd	9	7	13
Levensovertuiging	1	0	1
Nationaliteit	2	1	5
Politieke overtuiging	4	1	2
Seksuele gerichtheid	3	6	8
Friese taal	1	2	1
Overig	13	18	18
Totaal	110	103	122

In een wijk worden stickers aangetroffen met teksten als *Geen jihad in deze straat* en *Stop asielzoekers*. De stickers zijn afkomstig van de Nederlandse Volksunie. Tumba maakt hier melding van bij de gemeente, waarop deze de stickers laat verwijderen.

Terreinen

Ongelijke behandeling komt op alle terreinen van de samenleving voor. Om de cijfers inzichtelijker te maken vermeldt Tumba bij de registratie de specifieke terreinen.

Terrein	2005	2006	2007
Arbeid	15	16	26
Buurt, wijk	18	18	16
Collectieve voorzieningen	14	13	16
Commerciële voorzieningen	9	12	9
Horeca, amusement	10	6	7
Huisvesting	5	5	7
Media, reclame	1	1	2
Onderwijs	7	5	3
Politie, vreemdelingendienst, OM	0	3	8
Privé sfeer	10	10	8
Publieke en politieke opinie	9	5	6
Sport en recreatie	4	1	0
Overig, anders	8	8	14
Totaal	110	103	122

Het aantal registraties gerelateerd aan de arbeidsmarkt is gestegen van 16 naar 26 en omvat zo'n 20% van het totaal aantal meldingen. Opvallend is daarnaast dat meldingen die het handelen van opsporingsinstanties betreffen, meer dan verdubbeld zijn. De terreinen *Buurt en wijk* en *Collectieve voorzieningen* beslaan elk 13 % van het totale aantal registraties.

Aard

Discriminatie heeft verschillende verschijningsvormen. De bekendste daarvan zijn geweld of bedreiging. Veel vaker gaat het echter om het uitgesloten worden of het anders behandeld worden zonder dat hiervoor een objectieve reden is. Men spreekt dan van omstreden behandeling. Enkele voorbeelden hiervan zijn niet toegelaten worden in een discotheek, afgewezen worden voor een baan, niet in aanmerking komen voor een woning of hypotheek, niet of slecht bediend worden in een winkel.

In de openbare ruimte speelt vooral vijandige bejegening een belangrijke rol. Hierbij gaat het niet alleen om schelden en beledigen maar ook om extreem-rechtse bekladdingen.

Aard van de melding	2005	2006	2007
Bedreiging	5	1	2
Geweld	9	2	9
Omstreden behandeling	47	62	69
Vijandige bejegening ⁴	43	26	35
Overig	6	12	7
Totaal	110	103	122

In 6 van bovenstaande gevallen is er aangifte gedaan bij de politie. In 2 van deze zaken is nog geen uitspraak over verdere vervolging gedaan. Een andere zaak was aanvankelijk geseponeerd, maar wordt nu opnieuw door Justitie beoordeeld. Een vierde zaak zal dit jaar aan de rechter worden voorgelegd. Bij 2 zaken is de afhandeling onbekend. De Commissie Gelijke Behandeling is betrokken bij 3 zaken: in één zaak oordeelde de Commissie ten voordele van de meldster, bij een andere bracht zij advies uit aan de betrokken instantie. In een derde zaak is er gekozen voor *mediation*.

Een vrouw van allochtone afkomst heeft zich via internet ingeschreven bij een uitzendbureau. Naar aanleiding van haar inschrijving wordt zij uitgenodigd voor een intakegesprek. Wanneer zij zich volgens afspraak bij het uitzendbureau meldt blijkt de betreffende intercedente niet aanwezig. Een andere medewerkster geeft meteen aan dat er geen werk voor haar is en weigert zelfs haar cv in te kijken. Er wordt naar aanleiding van deze melding contact opgenomen met het uitzendbureau. Het uitzendbureau biedt excuses aan, de medewerkster wordt op non-actief gesteld.

'Allen die in Nederland worden ingesloten worden in gevallen deld. D wegens

4 Bij 17 incidenten van Vijandige bejegening is de bejegening direct persoonlijk gericht. Het totale aantal bekladdingen betreft 13.

Tûmba is aangesloten bij Art.1, de landelijke vereniging ter voorkoming en bestrijding van discriminatie. De leden van deze vereniging werken volgens een gezamenlijk protocol klachtbehandeling en registratie. Daardoor is het mogelijk trends te signaleren op het gebied van discriminatie en kan er onderzoek verricht worden. Op basis van de gegevens worden jaarlijks rapportages geschreven op nationaal en internationaal niveau. Zie voor deze rapportages www.art1.nl.

Zich in bevinden, lijke behan- atie

VOOR ALLE LEEFTIJDEN

Zowel ouderen als jongeren kunnen de dupe zijn van leeftijdsdiscriminatie. Uit onderzoek is gebleken dat iemand boven de 40 jaar al moeilijker aangenomen wordt voor een nieuwe baan. Ook jongeren maken regelmatig mee dat de werkgever hen 'te oud' vindt, bijvoorbeeld omdat iemand van 18 jaar goedkoper is.

Bij leeftijdsdiscriminatie spelen twee motieven een rol. Enerzijds zijn de financiën een reden om jongere mensen aan te nemen. Anderzijds bestaat er een hardnekkig en stereotype beeld over oudere werknemers: men denkt ten onrechte dat zij minder productief, minder ambitieus, minder flexibel en minder creatief zouden zijn.

De Wet Gelijke Behandeling op grond van leeftijd bij arbeid verbiedt sinds 2004 leeftijdsdiscriminatie op de werkvloer. In de praktijk gaat het met name om selectieprocedures bij vacatures en het verlengen van contracten. De wet is van toepassing op het brede gebied van arbeid en geldt bijvoorbeeld ook voor de toegang tot het beroepsonderwijs en het lidmaatschap van werkgevers- of werknemersorganisaties. **Niet alle onderscheid naar leeftijd bij arbeid is verboden.** Alleen als de leeftijdsgrens objectief gerechtvaardigd is of als er sprake is van een wettelijke

uitzondering, is het maken van onderscheid toegestaan.

Veel werkgevers zijn niet op de hoogte van de wetgeving. Waar mag je wel en niet op selecteren? Wat mag je nu wel en niet in een personeelsadvertentie zetten?

Tussen september en december 2007 benaderde Tûmba **24 bedrijven die zich mogelijk schuldig maakten aan leeftijdsdiscriminatie**. Zij ontvingen informatie en advisering over hun specifieke situatie. Twintig bedrijven gaven aan de informatie nuttig te vinden en het beleid aan te passen aan de regelgeving.

Naast deze 24 registraties zijn 13 meldingen binnengekomen over leeftijdsdiscriminatie.

Het project *Voor Alle Leeftijden* gaat leeftijdsdiscriminatie tegen en informeert werkgevers over de regelgeving. Friese bedrijven kunnen met vragen over diversiteitsbeleid en leeftijd terecht bij Tûmba.

BELEIDS ADVISERING

Helpdesk

Op verzoek van overheden, bedrijven en instellingen kan Tûmba het beleid toetsen op mogelijke ongelijke behandeling.

Bij het formuleren van beleid door overheden of bedrijven en instellingen, is het niet altijd duidelijk of dit beleid overeenstemt met het recht op gelijke behandeling. Het gaat dan om wat wettelijk wel of niet is toegestaan, en om de praktische gevolgen van het beleid voor specifieke groepen. Op verzoek van overheden, bedrijven en instellingen kan Tûmba het beleid toetsen op mogelijke ongelijke behandeling. Ook kan het voorkomen dat Tûmba zelf hiertoe het initiatief neemt, bijvoorbeeld naar aanleiding van een melding.

In 2007 is onderzoek verricht naar gemeentelijk beleid ten aanzien van onkostenvergoedingen voor vrijwilligerswerk van mensen met een bijstandsuitkering. Deze groep wordt door veel gemeenten uitgesloten van de maximale onkostenvergoeding die de belastingdienst hanteert. Tûmba publiceerde een nota waarin geadviseerd wordt het beleid aan te passen op basis van de mogelijkheid die de *Wet Werk en Inkomen* en de *Memorie van Toelichting* bieden om iedereen evenveel recht op de maximale vergoeding voor onkosten te geven.

In 2007 zijn 63 informatieverzoeken behandeld over discriminatie en gelijke behandeling. Meestal gaat het hier om vragen die niet gerelateerd zijn aan een concreet incident. Informatieverzoeken zijn zeer uiteenlopend van aard en de wijze van behandeling is dan ook divers. Soms betreft het een scholier die een werkstuk maakt of een journalist die een aantal gegevens wil controleren. Dergelijke vragen zijn betrekkelijk eenvoudig te beantwoorden. Andere verzoeken vragen echter een grotere tijdsinvestering. Dat zijn veelal de vragen van overheden of andere organisaties.

Aan een vrouw is toegezegd dat haar jaarcontract verlengd zal worden. Haar jaarcontract verstrijkt en de directie verzekert haar dat alles in orde komt. Wettelijk gezien heeft ze nu recht op nog een jaarcontract. Wanneer zij echter aangeeft zwanger te zijn, krijgt ze een contract van 3 maanden aangeboden. Na een juridische procedure krijgt ze uiteindelijk toch nog een jaarcontract. Hierna wordt zij echter onheus bejegend door de directie. Dit meldt zij bij Tûmba. De klacht wordt getoetst door de Commissie Gelijke Behandeling en deze oordeelt dat er hier direct en verboden onderscheid gemaakt is op basis van geslacht.

die zich in
nd bevinden,
gelijke
ik behan-
minatie

PREVENTIE

Tûmba

Eewal 56
8911 GT Leeuwarden
T (058) 215 77 71
F (058) 215 77 72
E info@tumba.nl
I www.tumba.nl

Discriminatie Meldpunt

T (058) 213 32 33

Tûmba wordt financieel
gesteund door het Rijk, de
Provincie Fryslân, een groot
aantal gemeenten, kerken en
Woon Friesland

Tûmba geeft op maat voorlichting, trainingen, workshops en gastlessen aan scholen, bedrijven en instellingen. Ook een groepsbijeenkomst op particulier initiatief is mogelijk. Onderstaand aanbod betreft gesprekken en groepsbijeenkomsten.

Voor bedrijven, instellingen, beroepsgroepen

- > Diversiteitbeleid in de organisatie
- > Leeftijd en diversiteit
- > Het waarborgen van gelijke behandeling in beleid
- > Wetgeving, discriminatie en gelijke behandeling
- > Een training *Reageren op...* als professional omgaan met discriminatie op de werkvloer, in de klas of in een jongerengroep

Voor jongeren en andere specifieke groepen

- > Een migrant vertelt zijn/haar verhaal (diverse herkomstlanden mogelijk)
- > Sluiers & Slipjes, jongeren in gesprek
- > Vooroordelen, stereotypen en respect
- > Tûmba-party, een huiskamerbijeenkomst
- > Interactief gebruik website Tûmba

De website van Tûmba biedt diverse mogelijkheden

- > Digitale ontmoeting tussen jongeren met verschillende achtergronden.
Het kan hier gaan om jongeren in Nederland, maar ook om jongeren uit andere landen.
- > Via het forum debatteren over een specifiek onderwerp
- > reageren op opiniestukken
- > Informatie op de weblog gebruiken als verdiepingsmateriaal in het onderwijs

Niet alleen het onderwijs kan gebruikmaken van deze mogelijkheden, maar ook Verenigingen, bedrijven, schoolkranten of studentenorganisaties kunnen zich bij de redactie van de website van Tûmba melden met vragen en ideeën.